

toegestuurd heeft, zullen ze vragen naar Uw Naam. Hoe heet die God, wat is zijn Naam? Wat is dat voor God, die God van onze vaders? Dat is al zo lang geleden! Zijn zorg en aanwezigheid zijn verleden tijd.'

De HERE zegt tegen Mozes: 'Je vraagt naar mijn Naam? Ik ben die Ik ben. HERE, Ik ben. Dat is mijn Naam.' Wat is hier nu zo bijzonder aan? Een vreemde naam. Ik ben Die ik ben. Dat is een versterkte vorm van Ik ben er. Bijzonder? Ja, als een arts voor de deur staat terwijl iemand gereanimeerd moet worden, haalt ieder een opgelucht adem. Als Hij zegt: 'ik ben er', neemt hij het over, met de kwaliteiten die bij hem passen.

Ik ben er, Ik ben erbij, onnoembaar, onzichtbaar, verborgen aanwezig. Zo zou je Gods Naam kunnen omschrijven. Ik ben de HERE, uw God, Ik ben er. Op Mij kunt u rekenen, op Mij kunt u aan. Daar mag je in rouw en verdriet, in elke omstandigheid van het leven houvast en troost uit putten. Verdriet en het gemis kunnen soms zo zwaar voelen. Maar wat een bemoediging en kracht liggen er in die paar woorden: Ik ben Die Ik ben. Ik ben erbij.

Gods Naam is een open boek. Soms weet je van mensen nooit helemaal wat je aan ze hebt. We zijn niet elke dag hetzelfde. Maar Gods Naam is een open boek, Hij houdt niets achter. Hij was verborgen aanwezig toen Jezus, de Messias, mens werd. 'Ach', zeiden de mensen, 'Hij is de Zoon van een timmerman. Hij moet niet zo aan de weg timmeren en doen alsof Hij zo belangrijk is.' Maar ze vergisten zich: Hij was God incognito, God in een mensengedaante onder ons.

Gods Naam, een open boek. Als deze Man sterft en velen denken: zie je wel dat Hij een Mislukking is, deed Hij iets zo groot! *Ik ben er* betekent nu heel concreet: Ik ben bij u in uw lijden, in uw doodstrijd, in uw pijn, in uw verdriet. Ik deel die als God die mens werd zoals u. Ik ben bij u, in uw schuld, in alles waarvan je zegt: dat was niet goed, naar God toe en naar mensen toe. Waar u liefdeloos was, heb Ik door mijn offer die liefdeloosheid gedragen en weggenomen. Jouw schuld is voor eeuwig uitgedelgd, en nieuwe schulden, die niet uitgedelgd zouden zijn, kan je niet meer maken.

Die heb Ik namelijk weggedaan.

Als God door Jezus Christus zo nabij is, kun je het leven aan. Dan mag je zwak zijn, huilen, verdrietig zijn, het gewoon niet meer zien zitten, niet weten hoe het verder moet. Hij weet dat. En vroeg of laat komt Hij met zijn troost. Dat kan een buurvrouw zijn die belangstellend informeert hoe het gaat, een telefoontje van iemand die al een tijd niets heeft laten horen. God troost door middel van een lied, een woord uit de Bijbel, waardoor Hij krachtig spreekt.

Maar God is wel God zoals Hij is en niet zoals wij Hem graag willen hebben. Ik ben Die Ik ben betekent ook: hoe Ik ben, dat zult u meemaken. Ik ben erbij ook als u dat niet op prijs stelt. Soms wil je dat helemaal niet. Als kind wil je graag dat je ouders bij je zijn en zeker als je het moeilijk hebt. Maar hun aanwezigheid wordt niet altijd op prijs gesteld. Ze moeten er niet zijn als ik dingen doe die zij niet leuk vinden. Ze moeten om zo te zeggen niet in de buurt zijn als ik het zoveelste koekje wegneem.

Ik ben Die Ik ben, nee Hij is geen God om angst voor te hebben, maar wel een God die gehoorzaamheid vraagt. Is dat moeilijk? Christus is onze Voorspraak en Vrij-spraak. Door zijn genade leert Hij ons het goede te doen, lief te hebben, zoals Hij liefhad.

Hij kijkt naar ons in zijn onmetelijke liefde. We worden uitgenodigd om deze God ons vertrouwen te geven. Om het met Hem te wagen. Om Hem onze diepste gedachten te delen, onze angsten, het verkeerde dat ons achtervolgt, het mooie waarvoor we dankbaar zijn.

Hij gunt ons aan niemand anders. Hij gunt ons het beste. Hij weet dat Hij niet alleen het beste met ons voorheeft, maar ook het beste geeft. Nu, zijn liefdevolle aanwezigheid, en straks de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waar Hij het stralend middelpunt is én Jezus, het Lam van God, dat de zonde van wereld wegdroeg. Wie zou zich door deze God niet in de armen willen laten sluiten?

P.J. den Admirant, Apeldoorn

Vriendenkring Kohlbrugge bijeen (2-slot)

Mémorial

Pascals denken werd levensomvattend toen hij, 31 jaar jong, een beslissend moment doormaakte. Op een donkere avond vol storm en regen stak hij in een koets in Parijs de Seine over via een brug zonder leuningen. De paarden gleden uit en de koets bleef op het nippertje

hangen. Pascal zag in die bange ogenblikken de eeuwigheid op zich afkomen. Hij wist zich uit doodsgevaar gered en dat bracht hem tot bekering, anders gezegd: tot existentieel besef dat er meer is dan alleen droge wetenschap, denkvermogen of slim zijn. Gevleugeld is Pascals uitspraak dat het hart zijn redenen heeft die

het verstand niet kent. Het ontlokte hem in die crisissen zijn *Mémorial*, een aantal haastig neergekrabbelde zinnen die pas na zijn dood, op nog maar 39-jarige leeftijd, op een ingenaaid perkament in de voering van zijn jas werden gevonden: 'Vuur, God van Abraham, God van Isaac, God van Jacob, niet de God van filosofen en geleerden. Zekerheid, zekerheid, gevoel, tranen, vreugde, vrede, God van Jezus Christus'. Het maakte Pascal schatplichtig aan het klassieke christendom waarin Augustinus en anderen hem waren voorgedaan.

Mysterie

Dr. Plaisier benadrukte hoezeer in zo'n mysterieuze levenservaring de tekst uit Jesaja 45:16 van belang is: 'Voorwaar, U bent een God die zich verborgen houdt, de God van Israël, de Heiland'. Dat vergt een diep zoeken in en onder de breuklijnen van het leven om God tegen te komen, omdat ook de mens zelf is zoekgeraakt in de tragiek van een gebroken bestaan en zichzelf voor God verborgen houdt. Waar wij God kunnen vinden? In de Schrift, in het vlees en bloed van de Middelaar, in de lofprijzing en eredienst, in het avondmaal van leven en dood (Pascal sprak over de hostie). En ook in de *praxis pietatis*, de gewone godsdienst oefeningen in een herhaald ritueel. Dat alles zet aan om naar God te verlangen en het vraagt deemoed, vertrouwen en liefde. Je kunt de afgrond zelf niet dempen. Hoe meer je je onmacht weet – trouwens, is dat niet wat Kohlbrugge zegt? – des te meer maak je ruimte voor de genade van God die van de andere kant op je afkomt. Verzoening is de heling door de gebrokenheid aan het kruis.

In de 'technisch gezeekerde' 21^e eeuw lijken we verder van huis te zijn dan de 17^e-eeuwse tijdgenoten van Pascal. Hadden zij nog sporen van een godsgemis, in onze hedendaagse cultuur staan kosmos, wereldbeeld en geschiedenis los van een godsbesef. Soms kunnen crises de blik op de werkelijkheid nog veranderen. Dan heeft het *humanum* behoefte aan meer dan zelfliefde en zoekt het een bron buiten de menselijke potentie. Zou er niet meer stilte en besef van de eeuwigheid moeten zijn om de stem te kunnen horen van Christus de Bruidegom, die ons meeneemt in het glorieuze licht van de opstanding? Pascal en de latere ethischen hebben ons geleerd dat er een mysterie is en dat de mens er een antenne, *consciëntie* voor heeft.

Aalders

Dr. Klink refereerde in zijn lezing aan de gesprekken die hij voerde met dr. W. Aalders ('dominee Aalders'). De in 2005 overleden leermeester, die met zijn tijd- en cultuurkritische lezingen in de Utrechtse Marcuskerk de aandacht van honderden Kohlbrugge vrienden boog

naar het venster op de eeuwigheid, noemde Pascal zijn 'levenslange reisgenoot'. Aalders promoveerde in 1941 op 31-jarige leeftijd op Pascal als apologetisch prediker. In de studeerkamer van prof. dr. Maarten van Rhijn had Willem Aalders de ethische vaders La Saussaye en Gunning en hun navolgers leren kennen en door hen Vinet en Pascal. De jonge Aalders nam kennis van de discussie tussen Barth en Brunner die over natuur en genade ging en hij betrok daarbij de visie van Pascal. Mettertijd raakte Aalders los van Barth, die in zijn openbaringsleer feitelijk geen weg van toeleiding naar de aardse gestalten van het evangelie bood. Werkt de Geest niet ook op andere landingsplaatsen? De genade komt 'senkrecht von Oben', maar licht ook op in de gestalte van de kerk en laat sporen na in de maatschappij en de cultuur. De apologet, verdediger van het objectieve christelijke gedachtegoed, kent ook de subjectieve kant in de benadering van de medemens.

Hart

Pascal en zijn volgelingen spraken de taal van het hart waarmee het godsbesef voelbaar gemaakt kan worden. Na de Verlichting en het primaat van het intellect (en daarbij de twijfel) moest nu de werkelijkheid recht worden gedaan. Het hart, dat rede en gevoel met elkaar verbindt, is het centrum van de persoonlijkheid. Met het woord 'hart' worden de affectieve vermogens van de mens aangeduid. Affectief, anders dan effectief, wijst op de binnenkant. Het gaat om de gevoelsverbindingen, wat iets met je doet en vooral: wat het aan je doet. Het hart kan intuïtief werk doen om de dessem van het evangelie weer in het publieke domein en de cultuur te brengen.

Het betekende voor Aalders niet een ommezwaai, maar een voortschrijdend inzicht dat hij het oud-ethisch gedachtegoed van de Christus voor het hart naar voren bracht. Socrates, Plato en Pascal wisten van het hart en de onsterfelijke ziel. Mensen raken in verlegenheid door de grandeur en misère van het leven. Het evangelie geeft antwoord op vragen over het waarom en de zin van dit bestaan en over de eindbestemming. Wie roept om ontferming zal in de evangelieboodschap vrede vinden. Gods openbaring en wet geven een omtuining aan de behoeften die opkomen in het hart. Op de oefenplaatsen van gezin, kerk en school kan de taal van het hart zich van jongs af ontwikkelen en de herinnering aan het paradijs wekken. Laat bij het volwassen worden het kind in ons – en daarmee het verlangen – niet sterven.

Lezingen

De lezingen sloten op elkaar aan en overlaptten elkaar

deels. Dat was het bewijs dat beide referenten voluit over dezelfde geestelijke erfenis spraken. Beide voordrachten zullen in de komende edities van dit blad worden geplaatst. In de opbouw van het conferentieprogramma verdient het aanbeveling om niet onmiddellijk het ene verhaal op het andere te laten volgen. Dan wordt het ineens te veel. Een meditatief interludium of een lied (bijvoorbeeld van Alexandre Vinet of van Johannes Helder) had tussen de lezingen een plaats kunnen krijgen.

Avondmaalspreken

De kring van vrienden van dr. H.F. Kohlbrugge wordt bijna weer een vereniging tot uitgave van gereformeerde geschriften. Alleen heet het project nu *Parrhesia* (vrijmoedigheid om over het geloof te spreken). Naast de heruitgave van publicaties van Aalders verscheen bij wijze van verrassing nu een nieuwe presentatie uit het werk van Kohlbrugge. De heer H. Boele compileerde een bundel met negen voorbereidingspreken en zes avondmaalspreken van de Elberfeldse pastor onder de titel *In Zijn bruiloftszaal*. Met zulke feestwoorden had Kohlbrugge zijn gemeente ruimhartig en pastoraal genodigd om aan de tafel des Heren deel te nemen. Een voorbereidingspreek hield hij niet altijd; wel verwees hij naar de 'goede morgen' die zou komen en in het formulier maakte hij aanpassingen. Op de zondag van de viering werd het in latere jaren vaak een korte meditatie om de dienst bevattelijk te houden. In de bundel, die werd uitgegeven bij Brevier, staat tevens een gedetailleerd overzicht van de avondmaalsdiensten die door Kohlbrugge in zijn Wuppertaler periode werden gehouden. Het eerste exemplaar werd door dhr. Boele overhandigd aan stichtingsvoorzitter mr. W. van Leussen. Fijn dat het Kohlbrugge-element op deze

wijze tijdens de mei conferentie gestalte kreeg.

Slot

Na de pauze was er gelegenheid voor een plenaire gedachtenwisseling. Heeft dr. Plaisier ook een breder inzicht in Pascal gekregen, net als dr. Aalders? Die meerwaarde werd door hem bevestigd. Hoe zit het met de verhouding tussen Gods openbaring en Gods verbergings? Als we spreken over de menselijke activiteit van het zoeken naar God, dan gaat het vinden door God er toch aan vooraf? Laat een apologet zich ervan bewust zijn dat hij niet kan overtuigen; hij brengt slechts de zoektocht op gang en de Geest doet het werk. Heeft het gereformeerde protestantisme met een ontdekkend zondebesef niet te weinig oog voor de heerlijkheid die komt? In het nihilisme kun je niet groeien naar God, in de lofprijzing van de Allerhoogste en de glorie van de schepping wel. Wie de conferentie nog eens wil nazien en naluisteren, kan het internet op.

Hierbij de links: <https://www.ecclesianet.nl/posts/livestream-conferentie-13-mei-2023> en <https://www.youtube.com/watch?v=raqtAyoSYOc>

Om klokke vier werd de samenkomst besloten. Na afloop liep ik nog even het Stedelijk Museum Vianen binnen. Daar exposeerde een landschapschilder die de onmetelijke ruimte van lucht en wolken bij de rivier in beeld had gebracht in het spel van zon en schaduw. Het is kijken met je hart wat een kunstenaar doet. Bij het verlaten van de stad luidde om vijf uur de torenklok, mogelijk ten teken dat het zondag werd. Het was een middag geweest die over het innerlijk ging. Buiten kun je er dan weer een poosje tegen...

Barend H. Weegink, Katwijk Z-H

De betekenis van de Septuaginta voor de christelijke kerk (I)

Inleiding

Aan studenten heb ik meer dan eens gevraagd welke Bijbelvertaling een unieke status heeft? Meer dan eens kreeg ik als antwoord de Statenvertaling. Ongetwijfeld heeft de Statenvertaling een bijzonder plaats onder de Bijbelvertalingen in Nederland. Geen enkele andere Nederlandse Bijbelvertaling kan en zal kunnen wedijveren met de Statenvertaling als het gaat om de doorwerking ervan. Toch is de Statenvertaling onder de Bijbelvertalingen niet uniek. Op de Dordtse synode van 1618-1619 was de klacht van

Bogerman dat de Nederlandse Kerk van de Reformatie als enige nog geen Bijbelvertaling had die geheel vanuit de brontalen was vertaald.

Onder de Bijbelvertalingen is de Septuaginta, de Griekse Bijbelvertaling van het Oude Testament, uniek. Allereerst omdat het echt de allereerste vertaling van de Bijbel in een andere taal was. Sinds Alexander de Grote was Grieks de wereldtaal van de landen rondom de Middellandse zee geworden. Al had het Joodse volk van de Perzische koning Cyrus verlof gekregen terug te keren naar het land van hun vade-